

4. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: Навчальний посібник. Вінниця: «Планер», 2007. 273 с.
5. Махінко М. П., Ставрінов М. Г., Лукіна О. В., Кусовська О. С. Боротьба. Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «ТМ боротьби». Дніпро, 2018. 53 с.
6. Первачук Р. В. Удосконалення фізичної підготовки кваліфікованих борців вільного стилю з використанням спрямованого впливу на системи енергозабезпечення. Дисс. на здобуття наук. ступ. канд. наук з фіз. вих. та спорту. Львів, 2016. 208 с.
7. Сергієнко Л. П. Практикум з теорії та методики фізичного виховання: Навчальний посібник. Харків: «ОВС», 2007. 271 с.
8. Стельмах Ю. Ю. Побудова тренувального процесу спортсменок високої кваліфікації у вільній боротьбі з урахуванням особливостей жіночого організму. Дисс... на здобуття наук. ступ. канд. наук з фіз. вих. та спорту. Київ, 2014. 196 с.

Яковенко Артур, Бермудес Діана

РОЗРОБКА КОНТЕНТУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ БАСКЕТБОЛЬНОГО АРБІТРУ У СПОРТСМЕНІВ 15-17 РОКІВ

*Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури*

Анотація. У статті презентовано розробку контенту для формування умінь баскетбольного арбітра у спортсменів 15-17 років. В контексті нашого дослідження контент для формування теоретичних знань та практичних умінь баскетбольного арбітра у спортсменів 15-17 років передбачав підготовку змісту проєкту «Школа молодого арбітра» основну увагу якого було зосереджено на пошуку засобів, методів, форм і умов його реалізації в тренувальному процесі баскетболістів на етапі підготовки до вищих досягнень.

Ключові слова: баскетбол, арбітр, контент, підготовка, проєкт, програма.

Yakovenko Artur, Bermudes Diana. Development of Content for Building Basketball Referee Skills in Athletes Aged 15-17.

Annotation. The article presents the development of content for building the skills of a basketball referee in athletes aged 15-17. In the context of our research, the content for developing theoretical knowledge and practical skills of a basketball referee in athletes aged 15-17 involved preparing the content for the «Young Referee School» project, with a primary focus on finding tools, methods, forms, and conditions for its implementation in the training process of basketball players at the stage of preparation for higher achievements.

Keywords: basketball, referee, content, training, project, program.

Постановка проблеми. Важливість проблеми підвищення ефективності суддівської діяльності у баскетболі полягає в тому, що кваліфіковане суддівство створює необхідні умови для підвищення майстерності спортсменів. Успіхи у змагальній діяльності спортсменів можливі в умовах нормального спортивного суперництва, коли якість суддівства не вступає у протиріччя з законами баскетбольного турніру

Сучасний етап розвитку баскетболу зумовлює діяльність суддівського персоналу в умовах значного підвищення кількості змагань. Але щоб судити ці змагання не вистачає кваліфікованих суддів. Проблема полягає в

тому, що не приділяється належної уваги основам суддівства змагань з баскетболу і не вистачає суддів, які могли б судити дитячо-юнацькі та аматорські змагання. Ця проблема може бути вирішена за рахунок підготовки молодих спортсменів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність наукового обґрунтування засобів та методів підготовки молодих арбітрів неодноразово відзначалася провідними фахівцями з баскетболу. Вивчення питань підготовки кваліфікованих суддів займалися в різні роки М. Гопей (2013), С. Дусь (2015), Т. Кафтанова (2016), С. Клулібаба, (2015), О. Маслова, (2013), І. Помещикова (2018), М. Рачок (2013) та ін [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

Аналізуючи наукову та спеціальну літературу можна констатувати, що переважно зустрічаються наукові роботи присвячені підготовці професійних баскетбольних арбітрів, проте на наш погляд недостатньо уваги приділяється формуванню початкових умінь суддівства змагань з баскетболу серед молодих спортсменів. Слід зазначити що у спортивній підготовці баскетболістів суддівська та інструкторська діяльність йде на другий план, оскільки тренери більше приділяють уваги техніко-тактичній та фізичній підготовленості спортсменів.

Мета роботи – розробити контент для формування теоретичних знань та практичних умінь баскетбольного арбітра у вихованців 15-17 років дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Результати дослідження. У процесі аналізу наукової і методичної літератури з проблем теоретичних та організаційно-методичних основ формування умінь суддівства змагань з баскетболу у вихованців дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) з'ясовано, що існують як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори, що впливають на діяльність спортивного арбітра з баскетболу. Визначено основні вимоги до судді в баскетболі, **a same:**

- знання інтерпретації та застосовування правил гри з урахуванням ігрової ситуації;
- гарна фізична підготовка;
- дисциплінованість, комунікабельність, уміння використовувати обладнання і інвентар тощо.

В ході аналізу програмно-нормативного забезпечення було розглянуто кваліфікаційні вимоги для суддівської категорії «Громадський суддя зі спорту», характеристики діяльності арбітра з баскетболу та його професійні навички.

Наш контент допоможе вихованцям ДЮСШ заповнити прогалини в правилах гри, вивчити механіку суддівства та інші аспекти суддівської підготовки.

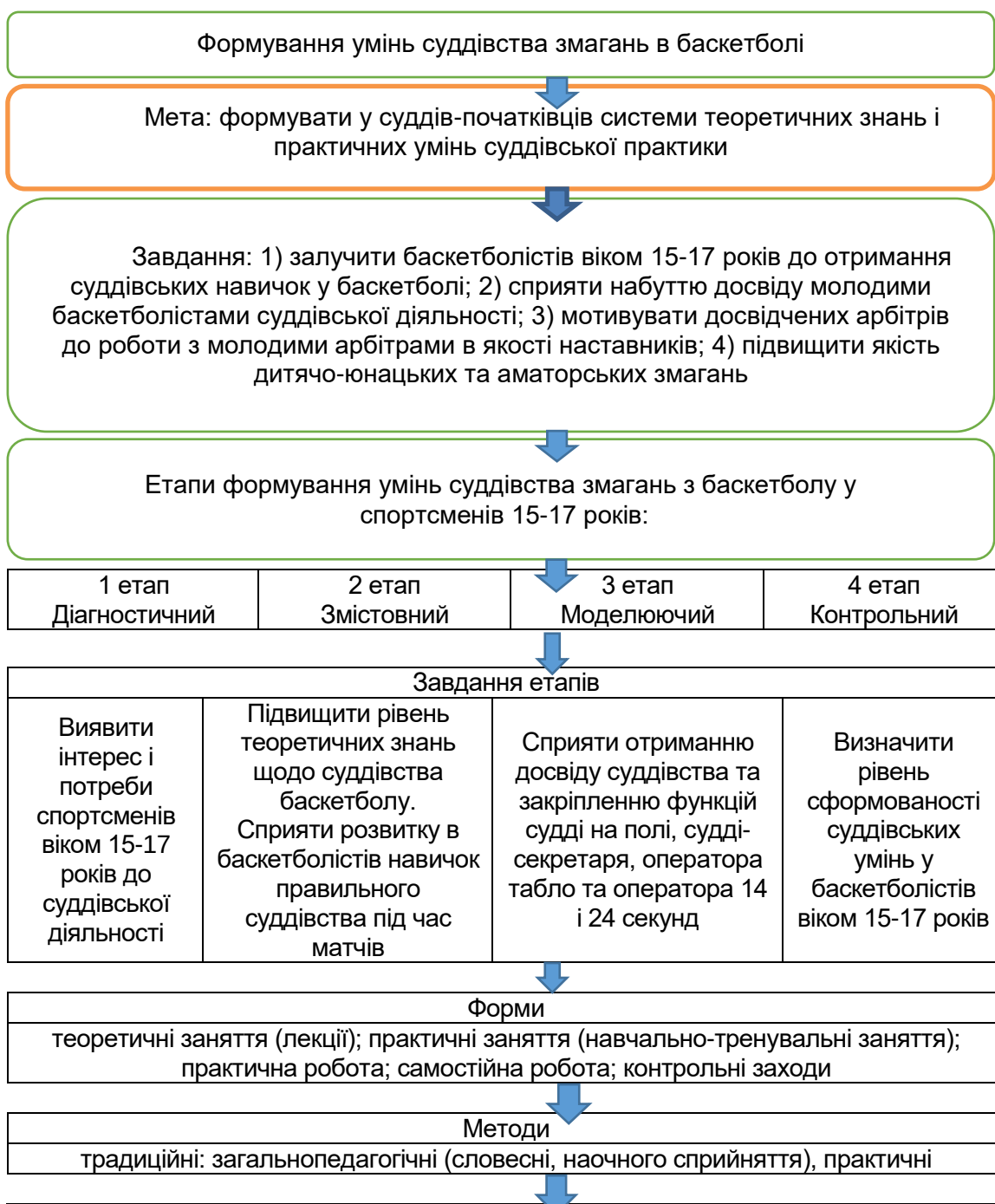
Отже, контент – це інформація з будь-якого носія (паперового, електронного) або інтернет-ресурсу, виражена в різних формах. Це все, що людина може прочитати, почути або побачити. Слово «content» походить з англійської мови і в перекладі означає «зміст», «вміст».

В контексті нашого дослідження контент для формування теоретичних знань та практичних умінь баскетбольного арбітра у спортсменів 15-17 років передбачав підготовку змісту проєкту «Школа молодого арбітра» основну увагу якого було зосереджено на пошуку засобів, методів, форм і умов його

реалізації в тренувальному процесі баскетболістів на етапі підготовки до вищих досягнень

Для реалізації проєкту нами була розроблена модель поетапного формування умінь суддівства змагань з баскетболу у спортсменів віком 15-17 років. Модель включала кілька взаємопов'язаних етапів (діагностичний, змістовний, моделюючий, контрольний), з розв'язанням певних задач на кожному з них. Метою реалізації запропонованої моделі стало залучення баскетболістів 15-17 років до отримання суддівських умінь у баскетболі.

На рисунку 1 представлена модель формування умінь суддівства змагань з баскетболу у спортсменів 15–17 років.

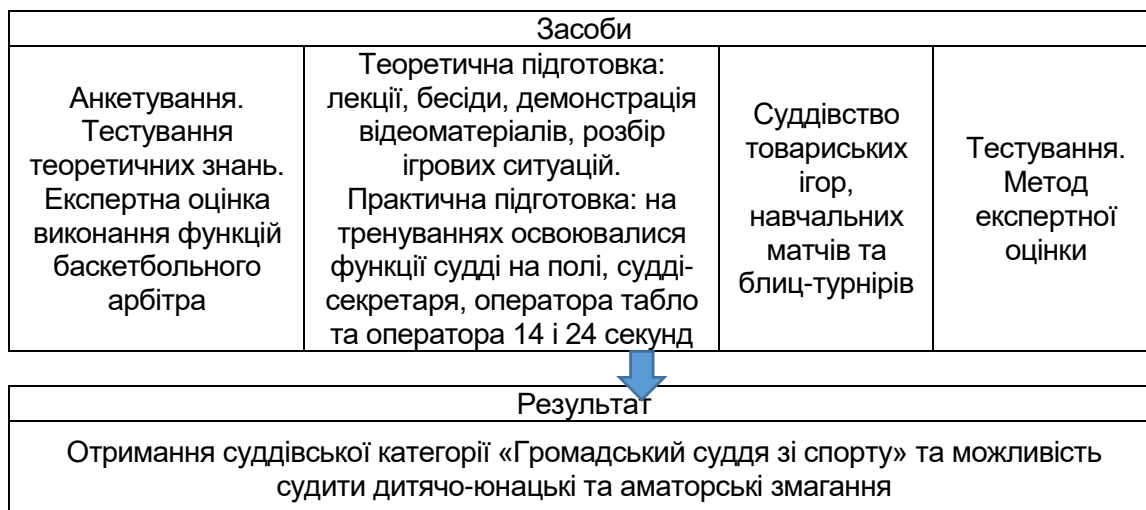

*Рис.1. Модель формування навичок суддівства змагань в баскетболі
у спортсменів 15-17 років*

Реалізація моделі формування умінь суддівства змагань в баскетболі у спортсменів 15-17 років передбачала розробку програми підготовки баскетбольного арбітра.

У таблиці 1 представлено зміст програми формування умінь баскетбольного арбітра у спортсменів 15-17 років.

Таблиця 1

Зміст програми формування умінь баскетбольного арбітра

№	Етап	Тема	Години	Форма організації
1	Діагностичний	Знайомство з баскетболістами 15-17 років, проведення опитування та тестування	1	У межах навчально-тренувального заняття
2	Змістовний	Термінологічний апарат при суддівстві ігор у баскетбол	1	Лекція (Zoom)
3		Правила гри	1	Лекція (Zoom)
4		Інтерпретація правил гри у баскетбол	1	Лекція (Zoom)
5		Техніка та тактика гри	2	Лекція (Zoom) На тренувальних заняттях
6		Жести суддів	2	Лекція (Zoom) У межах навчально-тренувального заняття
7		Обов'язки суддівського столика	1	Лекція (Zoom) У межах навчально-тренувального заняття
8		Обов'язки секундометриста, оператора табло, оператора 24 сек.	1	Лекція (Zoom) У межах навчально-тренувального заняття
9		Механіка суддівства	8	Лекція (Zoom) У межах навчально-тренувального заняття та у процесі навчальних ігор

Продовження таблиці 1

10		Фоли	1	Лекція (Zoom)
11		Правила гри у баскетбол 3х3. Відмінність від стандартного баскетболу. Відмінності протоколів	2	Лекція (Zoom) У межах навчально-тренувального заняття
12		Організація змагань з баскетболу	1	Лекція (Zoom)
13	Моделюючий	Дитячий блицтурнір з баскетболу 3х3 у дітей, присвячений Дню фізичної культури і спорту	6	Суддівство ігор у бригаді (кожен спортсмен ЕГ брав участь у полі та за суддівським столиком)
14		Блицтурнір з баскетболу 3х3 у дітей, новорічний турнір	6	Суддівство ігор у бригаді (кожен спортсмен ЕГ брав участь у полі та за суддівським столиком)
15		Суддівство товариських ігор з баскетболу 3х3, 5х5	18	У межах навчально-тренувального заняття та у процесі навчальних ігор
16		Проведення блиц-турніру з баскетболу з метою оцінки засвоєних умінь	16	Суддівські бригади
17	Контрольний	Тестування теоретичної частини та оцінка дій баскетбольного арбітра	4	Google форма Метод експертної оцінки
Загалом			72	

Програма формування умінь баскетбольного арбітра передбачала послідовну та систематичну роботу. Вона включала курс бесід та практичні заняття для підготовки арбітрів-початківців.

Теоретична частина програми була спрямована на підвищення знань основ суддівства в баскетболі: термінологічний апарат, правила гри, механіка суддівства, методика роботи та взаємодія суддів на майданчику і секретарської бригади. Теоретичні заняття проводилися двічі на тиждень на платформі «Zoom».

Практичні заняття були націлені на навчання та закріплення дій арбітра. Вони проходили під час тренувань і на іграх у спортивному залі.

Важливим фактором було те, що у суддів-початківців повинні бути базові знання про баскетбол, розуміння техніки та тактики гри як в атаці, так і в захисті. Таким чином, баскетболісти цього віку вже відповідали цим вимогам.

Програма розрахована на 72 години: 1 година відводилася на вирішення завдань діагностичного етапу, 21 година – на змістовний етап, де учням ДЮСШ надавалася теоретична частина і проходило вивчення матеріалу; 46 годин відводилося на моделюючий етап, де відбувалося закріплення знань на практиці завдяки роботі в суддівській бригаді на блиц-турнірах та товариських іграх; 4 години – на контрольний етап (контрольне тестування та оцінка дій баскетбольного арбітра).

Далі за програмою баскетболістам 15-17 років необхідно було судити ігри як на майданчику, так і за суддівським столиком. Вони брали участь у суддівських бригадах на блиц-турнірах, судили товариські та навчальні ігри.

Вимоги до теоретичної підготовки для присвоєння кваліфікаційної категорії «Громадський суддя зі спорту» передбачають складання кваліфікаційних заліків у формі екзаменаційних питань і тестів за правилами проведення змагань. Таким чином, після впровадження проєкту «Школа молодого арбітра» було проведено тестування теоретичної частини та оцінка дій баскетбольного арбітра.

Кінцевим результатом цієї моделі стало отримання суддівської категорії «Громадський суддя зі спорту» і можливість судити дитячо-юнацькі та аматорські змагання.

Висновки. У статті презентовано розробку контенту для формування умінь баскетбольного арбітра у спортсменів 15-17 років. В контексті нашого дослідження контент для формування теоретичних знань та практичних умінь баскетбольного арбітра у спортсменів 15-17 років передбачав підготовку змісту проєкту «Школа молодого арбітра» основну увагу якого було зосереджено на пошуку засобів, методів, форм і умов його реалізації в тренувальному процесі баскетболістів на етапі підготовки до вищих досягнень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дусь С. В. Соціально-педагогічні передумови розробки технології підготовки арбітрів з баскетболу в Україні. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2015. С. 133-138.
2. Дусь С. В., Кулібаба С. О. Розробка технології підготовки арбітрів з баскетболу. *Міжнародна науково-практична конференція «Фізична культура, спорт та здоров'я»*. 2015. С. 24-26.
3. Кафтанова Т. В. Фізична підготовка баскетболістів: метод. Рекомендації. Житомир: Вид-во «Рута», 2017. 48 с.
4. Помещикова І. П., Микита П. П., Ломан С. А. Напрями підготовки арбітрів у баскетболі. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах*. 2018. Т. 2. С. 66-70.
5. Помещикова І. П., Пащенко Н. О., Печников О. Д. Підвищення рівня спеціальної підготовленості молодих баскетбольних арбітрів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2013. № 5 (38). С.192-195.с.
6. Рачок М. М. Особливості психологічної підготовки баскетбольних арбітрів. *Physical education, sports and health culture in modern society*. 2013. №. 1 (21). С. 367-370.
7. Маслово О. В., Гопей М. М. Оцінка рівня тривожності суддів у баскетболі. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2013. № 18. С. 174-178.